

OM SKYLTTNING I UPPSALA

Riktlinjer för skyltar i Uppsala stad.

KONTORET FÖR SAMHÄLLSUTVECKLING

Foto: Dan Pettersson

Biografen Royal på Dragarbrunnsgatan i Uppsala.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord

Allmänt om skyltning och reklam i uppsala ... sidan 6

Skyltar med reklam i stadsbilden ... 6

Placera skylten i direkt anslutning till verksamheter ... 6

Skylten på byggnaden ... 6

För många skyltar ... 6

Ta fram skyltprogram för din fastighet ... 7

Skyltar kräver bygglov ... sidan 7

Följande handlingar bör du ha med ... 7

Några viktiga principer ... sidan 7

Olika typer av skyltar och skyltlägen ... sidan 8

Fasadskyltar ... 8

Från fasaden utstående skyltar ... 10

Skyltar i arkader ... 12

Lysande skyltar / digitala eller bildväxlande skyltar ... 13

Fönsterskyltning ... 14

Takskyltar ... 15

Stolpskyltar och pyloner ... 16

Markiser ... 17

Vepor och banderoller ... 18

Flaggor ... 18

Olaglig skyltning ... sidan 18

GRÄNBY CENTRUM

VERO MEDIA

GAME

TWILFIT

TEKNO

TEKNO

RÄCKARTYG

VERO

VERO

VERO

FÖRORD

Uppsala växer ständigt, nya stadsdelar, vägar och broar tillkommer. Samtidigt pågår hela tiden en upprustning av stadskärnan som innebär en standardhöjning av markbehandling och gaturummets möblering i övrigt. Det är angeläget att denna utveckling och kvalitetshöjning även innefattar skyltningen. Denna skrift ger riktlinjer och vägledning för nya skyltar inom detaljplanelagt område. I Uppsala finns även andra skyltprogram för enskilda fastigheter och begränsade områden.

Plan- och bygglagen ger kommunerna stort inflytande över den egna miljön. Bedömningarna ska ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Det är emellertid fördelaktigt för alla parter att likartade ärenden bedöms efter samma principer. Detta ger kontinuitet i handläggningen och klara besked åt enskilda vad som gäller. Denna information är ett led i denna strävan.

Liv Hahne
Ordförande i plan- och byggnadsnämnden

Riktlinjerna är godkända av plan och byggnadsnämnden 2013-04-11

ALLMÄNT OM SKYLTTNING OCH REKLAM I UPPSALA

Skyltar utgör en integrerad del av Uppsalas stadsbild men utformning och placering av skyltar och reklamanordningar har en avgörande betydelse för om reklamen/informationen upplevs positivt eller negativt. Plan- och byggnadsnämnden hoppas med denna skrift kunna inspirera och vägleda i valet av skyltning, så att vi tillsammans kan skapa ett vackrare, väl fungerande och inbjudande stadsrum. En attraktiv stadsmiljö är viktig för boende, handlare, kunder, besökare/turister liksom för gatuliv och utomhusarrangemang. Det är nämndens förhoppning att alla som önskar sätta upp nya skyltar eller ändra fasader ser det som en spännande utmaning att göra skylten/fasaden till en vacker och väl fungerande del av stadsbilden.

Om du har frågor eller funderingar kring skyltar och reklam, kontakta kontoret för samhällsutveckling i god tid.

Skyltar med reklam i stadsbilden

Utmed affärsgator eller i kommersiella centra medverkar skyltar till att ge en gata eller plats dess karaktär och särart. På förutbestämda reklamplatser kan också finnas reklamskyltar med budskap som saknar direkt anknytning till den verksamhet som bedrivs på platsen. Detta är ofta ett naturligt inslag i de kommersiella miljöerna. Lämpliga lägen för reklam i stadskärnan kan vara på till exempel större fasadtor utan fönster eller andra arkitektoniska detaljer, vilka bland annat förekommer på byggnader från 1950-70-talet. Däremot ska onödiga upprepningar av budskap på flera platser undvikas. I annat fall kan reklamen uppfattas som alltför påträngande/tyngande.

I icke kommersiella miljöer finns stor risk att reklamen kan bli ett främmande och störande inslag. Det gäller till exempel bostadsområden, äldre kulturmiljöer, offentliga platser och kulturella byggnader. Plan- och byggnadsnämnden är därför restriktiv när det gäller att bevilja lov för skyltar i dessa miljöer.

Placera skylten i direkt anslutning till verksamheten

Skylten ska oftast placeras på fasaden i direkt anslutning till verksamheten, vid fönster eller dörr i bottenvåningen. Innehållet i skylten bör vara stationärt. Skyltar med rörligt, blinkande eller bildväxlande innehåll blir alltför lätt dominant så att de stör gatubilden, grannfastigheter eller biltrafiken, varför dess placering och ljusstyrka särskilt ska beaktas.

Måttlighet måste beaktas vid dimensioneringen. Allas annonseringsanspråk ska kunna tillgodoses, vilket medför att gatumiljön med dess trafikordningar såsom vägmärken och trafiksignaler och redan befintliga reklamskyltar inte får störas. För att undvika ett okontrollerat skyltkaos, måste nya reklamskyltar inordnas i sin omgivning.

Tänk på att skyltar ska placeras så att de inte utgör ett hinder för funktionshindrade personer, till exempel synskadade och rörelsehindrade. De får inte heller placeras så att de hindrar snöröjning och renhållning.

Skylten på byggnaden

Skylten ska underordnas sig och samverka med byggnadens ordning och uttryck. Pilastrar, gesimser, burspråk, fönsteromfattningar och liknande är de detaljer som ger fasaden och byggnaden dess karaktär. För att inte förlora sin verkan, bör sådana detaljer hållas fria från skyltar. Karaktäristiska fasadformer bör respekteras och, om möjligt, tillvaratas. Skylten skall placeras med hänsyn till fönster- och dörraxlar. Det bör vara de enskilda husen som tillsammans tecknar gatubilden och verksamheternas skyltning skall underordnas sig helheten. På byggnader med höga arkitektoniska eller arkitekturhistoriska värden kan skyltar, om de fungerar i den omgivande miljön, placeras fristående vid sidan av byggnaden eller i anslutning till entrén.

För många skyltar

Flera skyltar som säger samma sak ger inte mer information, utan ger snarare ett stökigt intryck. Vill man visa vid vilka skyltfönster verksamheten ligger, kan det i vissa fall åstadkommas exempelvis med en tunn sammanhållande neonlinje över fönstren. Med överdriven skyltning riskerar de enskilda verksamheterna att försvinna i mängden. Det blir lätt en upptrappning av skyltstorleken i konkurrensen om att synas. Allt som oftast slutar det i ett visuellt kaos där enskilda skyltar blir svåra att urskilja. Gatumiljön ger till slut ett oroligt och skräpigt intryck och förlorar i attraktivitet och status.

Ta fram skyltprogram för din fastighet

Plan- och byggnadsnämnden vill uppmuntra dig som fastighetsägare att utarbeta lokala skyltprogram för den egna fastigheten. Ett genomarbetat skyltprogram

för en speciell fastighet har många fördelar och förenklar bygglovprocessen. Programmet ska först godkännas av kontoret för samhällsutveckling innan det ligger till grund för en bygglovansökan.

SKYLTAR KRÄVER BYGGLOV

I områden som omfattas av detaljplan krävs bygglov för att sätta upp, flytta eller väsentligt ändra skyltar eller ljusanordningar. Du behöver även bygglov för att ändra en befintlig skylt. Om du är tveksam om bygglov krävs, kontakta kontoret för samhällsutveckling i god tid för att få ett beviljat bygglov innan den nya skylten beställs.

OBS Även byggplats skyltar, reklamtavlor samt reklamtyr vid butik och kiosk kräver bygglov.

- Din skyltning ska anpassas till byggnadens och gaturummets/miljöns kvaliteter
- Välj inte alltid standardlösningar, det finns olika sätt att utforma en bra skyltning som passar såväl verksamheten som hus och gata
- Kontakta alltid fastighetsägaren, det kan finnas ett förhållningssätt eller kanske ett skyltprogram för fastigheten
- Du måste alltid ha fastighetsägarens tillstånd att sätta upp eller anordna skylt
- Rådfråga kontoret för samhällsutveckling
- Använd riktlinjerna i denna skrift

Din ansökan måste innehålla tillräckliga beskrivningar samt bilder eller ritningar som klart visar hur skyltningen kommer att se ut för att få en snabb behandling.

Följande handlingar bör du ha med

- ansökan med fastighetsbeteckning och adress
- fasadritning i skala 1:100 med skyltens placering skalenligt markerad
- ritning på skyltens utformning och mått (lämplig skala)
- situationsplan som visar skyltens placering
- komplettera gärna din ansökan med fotografi eller fotomontage som visar hur det ser ut i dag och efter att skylten sätts upp

NÅGRA VIKTIGA PRINCIPER

- Skylt ska till utformning, färg och format förhålla sig till byggnad och gatumiljö.
- Skylt ska i normala fall placeras i direkt anslutning till verksamheten.
- Skylt får inte placeras på pilastrar, burspråk och andra viktiga fasaddetaljer.
- Onödig upprepning av budskap tillåts inte.
- Om anvisad skyltplats finns enligt speciellt skyltprogram för viss byggnad ska skylten placeras där.
- Fristående skylt får inte störa konstnärlig gestaltning, viktiga utsiktsstråk i gränder eller äldre gaturum.
- Inom stadskärnan är det viktigt att infästning av skyltar, kablar, reläer med mera utförs med anpassning till fasadens färg och utformning i övrigt.
- Rörliga, blinkande eller bildväxlande skyltar kräver särskild prövning avseende placering, utformning och ljusstyrka.

OLIKA TYPER AV SKYLTLÄGEN OCH SKYLTLÄGEN

Fasadskyltar

Den enklaste skylten är en skiva med målad, tryckt eller klistrad text och figurer. Tjocka skyltlådor kan, särskilt i innerstaden ge ett klumpigt intryck och är ofta svåra att förena med en god anpassning till byggnadens arkitektur.

Skyltar där symboler och bokstäver är frilagda passar däremot väl in i de flesta sammanhang. Bakomliggande fasaddetaljer döljs mindre än med skylt-

skivor eller skyltlådor och skylten får ett elegant intryck. Sidan på bokstaven kan ges en annan färg än framsidan för ökad läsbarhet.

Vissa nyare byggnader har redan i den arkitektoniska utformningen förberett för fasadskyltar. Dessa skyltlägen utgör då en del av arkitekturen, vilket underlättar för kommande hantering av skyltärenden. Även dessa skyltlägen/skyltar ska ha proportioner som överensstämmer med byggnaden/miljön och inte vara onödigt dominerande.

Stenhus från sent 1800- och tidigt 1900-tal har ofta ett listparti ovanför sockelvåningen som kan vara lämpligt för skyltar.

Funkisbyggnader har ofta släta fasadytor mellan våningsplanen som ibland kan vara lämpliga för skyltar med friliggande bokstäver. Om byggnadens arkitektoniska utformning tillåter och om dessa skyltar används för verksamheter som ligger ovanför bottenvåningen kan detta tillvägagångssätt prövas.

Målade bokstäver direkt på fasaden är en enkel och ofta vacker skyltning. Bokstäverna bör utformas så att de harmonierar med huset och gatumiljön.

Från fasaden utstående skyltar

Utstående skyltar kallas också *flaggskyltar*, eller *pendelskyltar* om de är frihängande. I trånga gatuum har de särskilt stor användning, tack vare dubbelsidighet och riktning. De placeras av tradition ovanför eller intill entrédörren. Sådana skyltar kan med enkla medel ges en vacker och intressant formgivning. Risken är dock att de skymmer varandra om de placeras för tätt. Det gäller att utnyttja platsen väl, samt att tänka på att en enkel och tydlig symbol är att föredra framför långa texter. Pedelskylten gör sig ofta bra på äldre kulturbyggnader.

Utstående skyltar bör, vilket benämningen flaggskyl-

tar antyder, göras så lätta och graciösa som möjligt. En stor, tjock, uthängande låda ger ett klumpigt intryck. Skylten bör uttrycka något av flaggans lätthet i sin utformning. Konsolens plats och infästning på fasaden bör väljas med omsorg. På kraftigt rusticerade eller ornamentrika fasader kan det vara svårt att hitta en bra placering. Den fria höjden över en gångbana för denna typ av skyltar skall vara minst 3 m. Över en körbana gäller höjden 4,8 meter.

Så kallade plogskyltar utgör ett främmande element i Uppsalas innerstad. Detta skärmtaksliknande arrangemang överensstämmer sällan med byggnadens arkitektur och kan gärna ersättas med vertikalt utstående eller plana fasadskyltar.

Modern flaggskylt med lämpliga proportioner.

Pendelskyttar passar ofta bra i äldre kulturmiljöer såsom i Svartbäckens bevarandeområde.

Skyltar i arkader

I Uppsalas centrum finns många arkader. Byggnaderna är uppförda under 1900-talets senare hälft. Om arkadens takhöjd är tillräcklig kan skyltar med fördel hängas i taket. För att arkaden ska ge ett enhetligt och ordnat intryck bör skyltarna sitta på en rad och ha samma storlek/utformning.

Arkadstråk utmed Dragarbrunnsgatan med skyltar upphängda i taket.

Lysande skyltar / Digitala eller bildväxlande skyltar

Staden belyses nattetid av gatulampor, skyltfönster och ljusskyltar, Tack vare stadskärnans måttliga skala och gamla gatunät rör sig alla trafikanter förhållandevis långsamt, varför skyltarna inte behöver göras stora för att uppmärksammas. Skyltbelysning skall utformas och ljusstyrkan dimensioneras så att gatans trafikanter och boende inte störs.

Neonskyltar är omtyckta och ofta mycket iögonfallande. De passar i de flesta miljöerna utom på vissa gamla, kulturhistoriskt värdefulla byggnader eller i vissa gamla kulturhistoriska miljöer. På senare år har det tillkommit diodskyltar och fiberoptikskyltar av liknande utförande.

Uppsalas centrala gator och torg är relativt trånga. De gör att det är svårt att hitta lämpliga lägen för digitala skyltar utan att de uppfattas som störande för

närliggande verksamheter och boende. Förutsättningarna för att hitta skyltlägen till större skyltar är betydligt bättre i anslutning till mer storskaliga platser.

Skyltarnas storlek och placering ska harmoniera med de offentliga rummen och byggnaders storlek och arkitektur. Skyltar som blinkar eller med jämna mellanrum byter bild kan uppfattas som störande för såväl boende som för de som bedriver verksamheter intill. De är därför viktigt att ljusstyrkan kan regleras efter årstid. Digitala skyltar riskerar ofta att ta bilförarnas uppmärksamhet, i synnerhet på platser med komplicerade trafikmiljöer. Det är därför viktigt att även beakta trafiksäkerhetsfrågan. I samband med kultur- och idrottsevenemang kan det under korta tider bli aktuellt att sätta/ställa upp tillfälliga, digitala skyltar på vissa platser. Dessa ska hanteras med särskilda upplåtelseavtal med kommunen.

Skylt med fritt liggande, lysande bokstäver.

Digital skylt vid Sergels torg i Stockholm.

Fönsterskyltning

Att skylta innanför skyltfönstret kan vara lika effektiv som en fasadskylt och är betydligt enklare att åstadkomma. Det är viktigt att skyltningen inte görs för stor så att fönstrets genomsiktlighet påverkas.

En skylt som täcker maximalt 20 % av fönsterytan är inte bygglovpliktig. I annat fall kan åtgärden betraktas som fasadändring och därmed bli bygglovpliktig.

Skyltar i fönster som inte kräver bygglov.

Takskyltar

Taklandskapet är en del av stadens silhuett som i enlighet med översiktsplan ska värnas. Plan- och byggnadsnämnden är därför restriktiv med att bevilja lov beträffande skyltar som placeras ovanför en byggnads taklist. Takskyltar hör i normala fall inte hemma i stadsmiljön utan gör sig bättre i mer stor-

skaliga landskap. I rätt sammanhang kan takskyltar fungera bra, till exempel när det gäller ett samlingsnamn för en plats/miljö med många funktioner/verksamheter. Om en takskylt anses lämplig ska den ha en hög teknisk och estetisk kvalitet med friliggande bokstäver eller fria konturer. ”Lykteffekt” ska eftersträvas.

Foto: Dan Pettersson

Gränby centrum med samlingsnamnet ovanför taklisten.

Stolpskyltar och pyloner

Stolpskyltar med samlande och orienterande funktion kan ibland vara aktuellt i storskaliga miljöer, såsom affärscentrum, industriområden och vid benzinmackar. De är ofta permanenta reklambudskap,

information eller vägvisare och vänder sig främst till biltrafikanter. De används även för att samla olika sorters information och reklam. Skyltarna får inte ha ljus som stör biltrafikanter eller grannar. Förutom bygglov krävs tillstånd från markägare.

Foto: Dan Pettersson

Stolpskylt med annorlunda utformning.

Foto: Dan Pettersson

Stolpskylt med samlande funktion som även visar vägen till Västertorg, stadsdelscentrum i Eriksberg.

Markiser

Markiser med reklambudskap är bygglovpliktiga: Men även om du planerar markiser utan reklambudskap finns det enligt plan- och bygglagen allmänna krav på utformningen, vilket innebär att färg och form skall avstämmas med huset och dess övriga färger. Detta bör göras i samråd med fastighetsägare.

Markiser bör i huvudsak användas till solavskärmning och följa fönsterindelningen. Utformningen skall vara enkel och materialet bör vara markisväv med anpassad färgsättning. Fri höjd under nedfälld markis över gångbana ska vara minst 3 m. Över en körbana gäller fri höjd minst 4,8 m. Nedfällbara aluminiumridåer framför skyltfönster påverkar fasaden i så stor utsträckning att ansökan om bygglov krävs.

Bågformad markis utan reklam på gamla stationshuset.

Vepor och banderoller

Vepor (fasaddukar med reklam eller information) kräver bygglov. Ibland är de små och fungera väl med övrig skyltning. Ibland är de stora och kan t.o.m. täcka hela byggnadsställningar. Oftast är de tillfälliga (inte permanenta) och riskerar därför att åldras förhållandevis snabbt. Vepor har ofta svårt att uppfylla utformningskraven i Plan- och bygglagen. Därför är det endast möjligt att bevilja ett tidsbegränsat bygglov (under kort period). I likhet med skyltar så ska de anpassas till husets utformning. Särskild restriktivitet gäller vid bygglovprövning i kulturmiljöer.

En banderoll som hängs över en gata ska ha ett avstånd på minst 4,8 m från dess lägsta punkt till

gatan. Varken banderoller eller vepor får vara tillverkade i lättantändliga material och inte heller sitta över fönster och liknande som fungerar som utrymningsväg. Banderoller som sitter uppe en kort tid kräver inget bygglov. I stället upprättas ett särskilt avtal med kommunen.

Flaggor

Flaggor/flaggstänger med reklam, verksamhets- eller produktnamn betraktas som skyltning och kräver bygglov. Flaggstänger med nationsflaggor är inte bygglovpliktiga. Däremot ska de enligt plan och bygglagen placeras och utformas med hänsyn till stadsbilden.

OLAGLIG SKYLTTNING

Vad är olaglig skyltning?

Skyltar som, trots att de fordrar bygglov, satts upp utan lov inom detaljplanelagt område är olagliga. Det innebär att de betraktas som svartbygge och kan efter beslut av plan- och byggnadsnämnden medföra påföljdsavgift och vitesföreläggande samt krav på att tas bort. Om en olovligt uppsatt skylt tas bort, innan ärendet beslutas i plan- och byggnadsnämnden, blir det ingen påföljd.

Fastighetsägaren är alltid ansvarig för skyltningen

Du måste alltid ha fastighetsägarens tillstånd att sätta upp en skylt. Fastighetsägaren är alltid ansvarig

för vad som sker på fastigheten. Även om en hyresgäst sätter upp en skylt utan bygglov så är fastighetsägaren ansvarig. Påföljden får fastighetsägaren stå för.

Att tänka på

På offentlig plats krävs alltid polistillstånd för att sätta upp en skylt. Det gäller även för skyltar som inte behöver bygglov.

Källor och litteratur

Uppsalas skyltprogram från 1999 (rev 2008) *Om skyltning. Skyltprogram för Uppsala stadskärna* med text av Stig Ahlgren ligger till grund för denna upplaga. Dessutom har information hämtats från Stockholms skyltprogram *Jag vill sätta upp skylt/skyltar, vad gäller i Stockholm? Råd och riktlinjer från Stockholms stadsbyggnadsnämnd* (rev. 2009).

FÖR MER INFORMATION

Kontakta kontoret för samhällsutveckling
Tel: 018-727 46 10

Eller gå in på Uppsala kommuns hemsida:
www.uppsala.se